

ОТРАЖЕНИЕТО НА COVID-19 ВЪРХУ ДЕЙНОСТТА НА ВЪТРЕШНИЯ КОНТРОЛ И СИГУРНОСТТА НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР

Младен Младенов (PhD, MPS, LL.M, MPF, MSM), адвокат

Д-р Младен Младенов е адвокат с интереси в различни сфери на правото и с насоченост към междустрановата казуистика. Има множество специализации в Австрия, Белгия, САЩ, Индия, Унгария, Ирландия, Словения и други страни. Постоянен лектор е в Института на вътрешните одитори в България и в Института по публична администрация, като реализира и десетки ведомствени и гилдийни обучения със специфична тематика. Бил е районен съдия, а след това е заемал различни ръководни и експертни длъжности в данъчната администрация, Министерство на труда и социалната политика и Министерство на финансите. Като консултант в публичния сектор е участвал като ръководител, правен експерт, обучител и лектор в множество успешни проекти в страната и в чужбина.

В Методическите насоки по елементите на финансовото управление и контрол (МНЕФУК), утвърдени със Заповед №ЗМФ 184/06.03.2020 година изрично е записано, че те актуализират методологията по финансово управление и контрол в съответствие с Рамката COSO 2013 и с концепцията за Трите линии на защита в публичния сектор, а също така и че се стремят да предложат практически решения на различни слабости и предизвикателства в областта на финансовото управление и контрол в публичния сектор, установени при проведения анализ на текущото състояние.

Този анализ обаче е финализиран най-късно една седмица преди влизането в сила от 13.03.2020 година на Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с Решение на Народното събрание от 13 март 2020 г. и за преодоляване на последиците (ЗМДВИ-ПОРНС13март2020ПП).

Това означава, че дори някои тенденции, отразени в МНЕФУК, да са валидни и понастоящем, то те

трябва да бъдат разглеждани, тълкувани и прилагани през извънредното положение на територията на Република България и през преодоляване на последиците след отмяната на извънредното положение, като това е свързано с пандемията от COVID-19, засягаща *inter alia* всички без изключение организации от публичния сектор като министерства, агенции, общини, търговски дружества и други.

Нещо повече, при извънредното положение и при последиците от него, Вътрешният контрол би трябвало да има изострено внимание към добрите и към лошите практики, случили се при тази особена ситуация, повлияла драматично върху управленската, икономическа, финансова, социална и правна среда.

По горните съображения, сега действащите МНЕФУК би трябвало да се разглеждат едновременно през ЗМДВИ-ПОРНС13март2020ПП и през добрите практики по време на извънредното положение, породено от COVID-19.

ОТРАЖЕНИЕТО НА COVID-19 ВЪРХУ ДЕЙНОСТТА НА ВЪТРЕШНИЯ КОНТРОЛ

Много точно МНЕФУК отразява положението, че Вътрешният контрол не е единично събитие или случайно обстоятелство, а динамична, повтаряща се поредица от действия, които обхващат дейностите на организацията. По друг начин казано, процесът на извършване на Вътрешния контрол е приложим както в обичайна, така и в извънредна ситуация. Динамичността му предполага констатирането на нови факти и обстоятелства, както и съобразяването на нови норми, правила и договори (включително и мълчаливи, и подразбиращи се). При развитието на ситуацията, свързана с COVID-19, това бе усетено от всички организации в публичния сектор и от работещите в тях служители. Също така, Вътрешният контрол не е цел, а средство и възможност за осигуряване на разумна степен на увереност за постигане целите на организацията. А целите на организациите в публичния сектор са свързани с държавното управление, разбираемо в неговия най-широк смисъл, но пречупвано от точно дефинираните цели и задачи на съответната специализирана структура от държавната администрация. В условията на COVID-19 тези функционалности на организациите не се промениха, но към тях се добавиха някои изисквания, свързани с противоепидемичните мерки.

Не на последно място по важност, Вътрешният контрол е интерактивен, повтарящ се процес, който е наличен във всички дейности и е в унисон с начина, по който съответното ръководство управлява. Понастоящем, в ежедневието с COVID-19 към ръководството на организациите в публичния сектор се добавят и нови, по-високи изисквания, свързани със стриктното прилагане на правила и практики, необходими за обезпечаване на противоепидемичните мерки.

Отражението на COVID-19 върху дейността на Вътрешния контрол се вижда кристално ясно при преценка на комплексността на човешкия фактор в организацията. Приемането или неприемането на факта на съществуването на COVID-19 от служителите в организацията, както и спазването или неспазването на противоепидемичните мерки, свързани с него, пряко влияят на Вътрешния контрол. В МНЕФУК много прозорливо е отразено, че понеже Вътрешният контрол зависи от човешкия

фактор, същият е уязвим поради грешки в преценките или интерпретациите, неразбиране, небрежност, умора, разсейване, заговор, злоупотреби или незначителност. В условията на COVID-19 това бе и все още е огромен проблем, който съществува не само в организациите в публичния сектор, но и на най-фундаментално ниво в цялото ни общество. Ако който и да е индивид действа безотговорно в качеството си на гражданин, незначително противоепидемичните мерки, то той би бил рисков фактор и за самата организация в публичния сектор на същото основание и Вътрешният контрол би трябвало да отчита това като огромна опасност.

Понеже Вътрешният контрол е насочен към съответствие със законодателството, вътрешните актове и договорите, най-малко стриктното спазване на ЗМДВИ-ПОРНС13март2020ПП, както и формалните и неформални договори с граждани и организации във връзка с мерки и действия, касаещи COVID-19, трябва да се изпълняват добросъвестно. Що се касае до вътрешноведомствените актове, същите, издадени от ръководството на организацията в публичния сектор, трябва да са разбираеми, ясни, детайлни и изпълними, за да може да се премине през ситуацията на COVID-19 без щети или с минимални такива.

Що се касае до формулиране на целите на организацията от публичния сектор в условията на COVID-19, трябва да се държи сметка за това как ще се измери степента на постигането им при извънредната ситуация и с какви ресурси може да се постигнат те при тези неочаквано сложни условия, които се променят динамично. Вътрешният контрол трябва да държи сметка за това, като подхожда премерено и разумно към целеполагането. Особено важно е да бъде предвиден ресурс в резерв – финансов, човешки, организационен и информационен.

В условията на COVID-19, Вътрешният контрол би трябвало да повиши изискванията към „разумната увереност“, че целите на организацията в публичния сектор ще бъдат постигнати. Това произтича от положението, че вече са налични нови рискове и ограничения, които не са могли да бъдат предвидени преди година-две. Проблемът е, че самата пандемия от COVID-19 е външен за организация-

та риск, но е от категорията, която пряко касае самата организация. Логически, този риск става и вътрешен за организацията, защото е свързан с основния ѝ ресурс – човешкия. А този ресурс има собствена воля и често допуска грешки. Именно negliжирането на протиепидемичните мерки от всеки един служител, от ръководството, от отделните звена, и от организацията като цяло понастоящем трябва да бъдат идентифицирани от Вътрешния контрол като сериозна опасност, която би могла да торпилира „разумната увереност“ във функционирането на организацията.

Понеже към момента никой не може да предвиди как ще се развие напред във времето пандемията от COVID-19, би било грешка Вътрешният контрол да отчита negliжирането на протиепидемичните мерки като случайни слабости. Налице са множество индикации, че COVID-19 ще има устойчиво проявление дори на извън медицинско ниво върху всички общества и организации. При това положение на нещата, Вътрешният контрол е длъжен още сега да идентифицира като системни слабости всички пропуски, недоглеждания и грешки, свързани с прилагането на протиепидемичните мерки в организацията от публичния сектор.

В условията на COVID-19 елементите на системите за финансово управление и контрол придобиват нови, неочаквани измерения. Например, аспектът на Контролната среда, дефиниран като „Организацията демонстрира ангажираност към почтеност и етични ценности“, трябва да бъде разглеждан и като опазване на работещите в организацията в публичния сектор служители и гражданите, ползващи услугите ѝ от рисковете, свързани с COVID-19. Почтеността вече е и недопускане на зараза от медицинска гледна точка. Етичните ценности се подразбират понастоящем най-вече като отговорност към здравето на другите лица и живот в здравословна среда.

Поради горното, елементът на Контролната среда – Лична почтеност и професионална етика на ръководството и персонала на организацията, вече се разбира и в контекста на не-заразоносител, като служителите в публичния сектор са длъжни да развият у себе си нагласи за правилно и грешно поведение в ситуацията на COVID-19. Например,

завинаги трябва да се изкорени практиката да се ходи на работното място с явна болестна симптоматика, с оправданието, че това е необходимо за получаване на допълнително материално стимулиране, познато като „допълнителни възнаграждения“. Егоистичният финансов интерес, превъзможващ здравната сигурност на колеги и граждани, категорично не може да се квалифицира като вменяващ се нито в понятието за лична почтеност, нито в разбирането за професионална етика.

Вътрешният контрол би трябвало да има изострено внимание и към друг елемент на Контролната среда, а именно Управленска философия и стил на работа на ръководството. Докато в обичайната ситуация това бе negliжирано тотално, в състояние на COVID-19 такъв подход би бил самоубийствен за самата организация от публичния сектор. Отговорното, ангажирано, разумно и системно отношение на ръководството към протиепидемичните мерки в организацията от публичния сектор ще намери своята резултативност за цялата организация и за нейните клиенти.

Що се касае до Политики и практики по управление на човешките ресурси като част от Контролната среда, то един техен аспект, а именно – Системата за ротация на служители, е особено видим при динамичното развитие на обстоятелствата, свързани с COVID-19. Смяната на служителите в присъствена, дистанционна и отдалечена форма на изпълнение на служебни задължения е един от най-ефективните протиепидемични инструменти въобще. Нещо повече – поемането на различни функции от различни служители в присъствената форма, но в позиция на среща с граждани или работа само с колеги, допълнително играе съществена роля за намаляване на риска от COVID-19. Затова Вътрешният контрол би трябвало да имплементира и за в бъдеще всички добри практики от състоянието на COVID-19, свързани със системата за ротация на служители, дори и след окончателното справяне с този конкретен пандемичен проблем.

Вътрешният контрол трябва да обърне по-сериозно внимание и на Компетентността на персонала като съвкупност от знания, умения, опит и способност, необходими за изпълнение на индивидуалните отговорности и задължения. COVID-ситуаци-

ята показва, че компютърните знания и умения са неизменна част от съвременния живот и когато се наложи работа от разстояние или дистанционна работа, без тях същата е невъзможна. Освен това, способността за самодисциплина за изпълнение на работните задължения въкъщи се оказва дефицитна добродетел, с векове заменяна от надзирането от страна на преките ръководители в условията на работно време и работно място.

Управлението на риска като елемент от Вътрешния контрол винаги е динамичен феномен, характеризиращ като процес по идентифициране, оценяване и мониторинг на идентифицираните рискове, които могат да повлияят върху постигане целите на организацията и въвеждането на необходимите контролни дейности, с цел ограничаване на рисковете до едно приемливо равнище. Необичайната ситуация, свързана с COVID-19, доказва невъзможността за предвиждане на риск от подобен характер и от подобна величина не само за организацията, но и за обществото като цяло, дори и за цялото човечество. Към момента отражението на COVID-19 и последиците от него не са оценени по достойнство. Контролните дейности по отношение на риска от COVID-19 са спорни и нееднозначно възприемани. Приемливото равнище на ограничаване на риска от COVID-19 всъщност зависи от добросъвестността и разумността на всеки един член на обществото и само в локална степен – от същите добродетели на всеки един служител от една отделна организация от публичния сектор. Тук Вътрешният контрол вижда и ще вижда сериозни предизвикателства, но само целенасочените усилия и резултатите от тях ще отделят лошите от добрите практики.

Отражението на COVID-19 върху Контролните дейности е двупосочно. От една страна, те като същинска част на Вътрешния контрол бяха силно затруднени по време на локдауните, свързани с COVID-19. От друга страна, те трябваше да осигурят и протиепидемичните мерки в организацията от публичния сектор, както всъщност бе нужно за цялото общество и държавата. По този начин, превантивните контролни дейности в условията на COVID-19 бяха трудно изпълними в ситуация на локдаун. От друга страна, за да пречат за възник-

ването на нежелани събития – заболели служители от COVID-19, самите контролни дейности зависят като резултативна величина и от личната отговорност и частния живот на тези служители. Именно затова превантивните мерки за избягване на евентуални здравословни отклонения на служителите в организацията, породени от COVID-19, бяха по същността си изградени на свръхочаквания. Що се касае за разкриващите контролни дейности, те са ежедневна част от Вътрешния контрол и дори в условията на COVID-19 с тях се установяваха възникнали нежелани събития. А коригиращите контролни дейности при извънредната ситуация от COVID-19 целяха поправка на последиците от действието на този вирус върху здравето и работоспособността на служителите в организацията, но също така и на работния морал и мотивация, при разбираемия страх от зараза.

Тук трябва да се отбележи, че при действието на COVID-19, Контролните дейности в организациите от публичния сектор имаха нужда от актуализация на писмените правила и процедури. На първо място, чрез делегиране се разшири кръгът на отговорните лица и техните задължения по отношение на описаните дейности и стъпки, защото често се налагаше отсъствието на определени ръководители, поради заболяване, съмнение за заболяване или контактуване с лице, за което е доказано, че е болно от COVID-19. Тази ситуация наложи и скъсяване на времевите рамки за извършване на дейностите и отделните стъпки, понеже утрешния ден беше несигурен откъм присъствието на необходимите човешки ресурси за изпълнение на текущите задачи. Постоянно се проследяваха и анализираха установените слабости и се предприемаха необходимите коригиращи действия при неочакваната и нова за организациите ситуация на COVID-19. В този смисъл се усилиха изискванията за наличие на предпазливост, изразяваща се в постоянен фокус върху рисковете от COVID-19, които трябва да бъдат смекчени от дейността на Вътрешния контрол, доколкото това е възможно. Почти всекидневно се наложи ръководството на организациите в публичния сектор да преоценява контролните дейности и да ги променя при нужда, защото постоянно променящите се отражения на пандемията от COVID-19 и нормативните

правила, приемани от държавата, налагаха нови и нови подходи в работата. Като основна слабост тук трябва да се отбележи, че макар постулатът да налага писмените правила и процедури да не преповтарят нормативни изисквания, както и издадени от изпълнителната власт общи административни актове, това се случваше, като буквално се преписваха цели текстове от ЗМДВИПОРН-С13март2020ПП или административни актове на здравните органи. Тази слабост произтича от склонността на администрацията да се презастрахова и поради тази причина Вътрешният контрол би трябвало да промени тази лоша практика към добра – да следи за спазване на нормативните и административни изисквания като общ принцип, а вътрешноведомствените правила и процедури да отчитат само и единствено специфичните условия в самата организация.

При елементът Информация и комуникация се забелязва изкривявания по отношение на конкретните характеристики на информацията. В немалко случаи Вътрешният контрол бе принуден да търси балансът между необходимия компромис, от една страна, и стриктността – от друга. В условията на COVID-19 това бе сериозно предизвикателство, защото информацията често бе несвоевременна – времето на създаването не съпътстваше възникването на събитието, което отразява или не бе непосредствено след събитието, поради това, че ангажирането с мерките против COVID-19 бяха приоритетни. Също така, тя бе с една идея по-ниско ниво на уместност и бе само частично относима към съответната дейност, понеже паниката от COVID-19 създаваше информационен шум. За актуалност трудно би могло да се говори, понеже последната налична информация винаги бе последвана от нова и нова, защото COVID-19 бе непознато събитие от планетарен характер. Объркване имаше и по отношение на точността на информацията, а именно доколко тя съдържа действителните количествени и стойностни параметри, защото същите се променяха драматично в условията на COVID-19. Понеже науката още спори за някои от характеристиките на COVID-19 и по последиците за индивидуалност и обществено здраве, верността на информацията, като точно и обективно представяне на фактите и

обстоятелствата във връзка със самата пандемия и мерките срещу заболяването бяха под въпрос. Понеже организациите от публичния сектор имат една основна функция – административно обслужване, то информацията, предоставяна от тях на потребителите на публични услуги, би трябвало да е достъпна. Но пандемията от COVID-19 промени драстично разбирането за достъпност при ограничаването, а често – и забраната за човешки контакт. В този случай, информацията, получавана от потребителите в условията на COVID-19 често бе възприемана от тях като недостъпна или достатъчно достъпна за тях.

Информационните системи на организациите в публичния сектор се оказаха в сериозна степен неподготвени да позволят на всяко длъжностно лице в организацията да изпълнява задълженията си в условията на COVID-19. Дори и някои от дейностите да можеха безпроблемно да се извършват въщи (изготвяне на анализи, становища, стратегии и други подобни) достъпът до систематизирана вътрешноведомствена информация у дома не бе възможен. Но докато в обичайната ситуация това се оправдаваше само и единствено с изискването за защитимост на информацията, при променената от COVID-19 работна среда на преден план вече излизаха изискванията за достъпност, надеждност и достоверност. Нещо повече, не всички информационни системи в организациите в публичния сектор успяха да осигурят своевременно запознаване на служителите на организацията с точни и конкретни указания и разпоредения във връзка с техните задължения при осъществяването на вътрешния контрол при извънредното положение от COVID-19.

Вътрешният контрол за пръв път усети толкова силно мощта на неформалните информационни системи, които в средата на COVID-19 позволяваха събирането и разпространяването на информация от разговори и дискусии с представители на други организации, трети лица, професионални сдружения, както и със служителите на организацията, дори и в условията на телефонни разговори и онлайн-срещи. Неформалното общуване и обмен на информация е предизвикателство и нова важна задача за развитие в практиките на Вътрешния контрол.

В състояние на действието на COVID-19 комуникацията в организациите в публичния сектор бе затруднена по обективни причини. Осведомеността както на служителите, така и на гражданите, понякога бе неуверена, особено що се касае до достъпа до административно обслужване. По този начин се компроментираха някои от целите на организацията. Макар и ръководителите да полагаха всячески усилия да осигурят подходящи условия и процедури за вътрешна и външна комуникация, това не им се отдаваше особено при положенията на нещата, създадени от пандемията от COVID-19. Цялостната система на Вътрешния контрол би трябвало да поработи върху тези слабости и те да не бъдат допускани в бъдеще при същата или при подобни непредвидени и трудно предотвратими ситуации от масова обществена паника и несигурност.

Безвъзвратната загуба на обичайния начин на живот от преди COVID-19 наложи драстична промяна на системите за вътрешен контрол. Същите вече съобразяваха променените условия и нагаждаха своите механизми според новите нормативни и административни изисквания най-вече по отношение на противоепидемичните мерки. От гледна точка на хронотипа се повишиха и изискванията към качеството на работата на системите за вътрешен контрол отсега-натакъ.

В тази връзка Мониторингът като цялостен преглед на дейността на организацията би трябвало и в условията на COVID-19 да е предоставил увереност, че Вътрешният контрол функционира според предназначението си и остава ефективен във времето. Важността на Мониторинга задължава ръководителят на организацията да обърне внимание върху състоянието на Вътрешния контрол и постигнатите цели на организацията при трудните условия на развитието на COVID-19.

Цялостната ситуация, свързана с COVID-19, постави под невероятно изпитание както дейността на Вътрешния контрол, така и сигурността на организациите в публичния сектор. Понеже човешкият фактор е най-важният капитал на която и да е организация, а пандемичната обстановка го постави под тотален риск, сигурността като противовес на уязвимостта излезе на преден план.

Ръководствата на организациите в публичния

сектор в самото начало на пандемичната ситуация и обявените противоепидемични мерки реагираха по различен начин. Някои от тях запазиха спокойствие, други се поддадоха поне частично на паниката. Но нещата бързо влязоха в релси, понеже външният рисков фактор – COVID-19 стана и вътрешноприсъщ. Това е така, тъй като всяка организация е изградена и от хора, а те са потенциални заразители. Тоест – неминуемо всичко трябваше да бъде взето под контрол.

Сигурността като състояние на реакция против увреждащи външни и вътрешни фактори се явява едновременно основна ценност, функция и стратегическа цел на всяка една организация. Но COVID-19 постави под сериозен риск сигурността на организациите в публичния сектор. Затова Вътрешният контрол трябваше да доразвие и петте си елемента, поне в основните им характеристики, както бе отразено по-горе в изложението. За да не се допуска влошаване на организационното състояние на системата на публичните власти или нейния блок в условията на COVID-19, на преден план излязоха изискванията на сигурността както по отношение на персонала, така и по отношение на всички функционалности на организациите.

Вътрешният контрол поначало е фундамент на сигурността в организацията. Извършван от всички – от висшето ръководство и от който и да е редови служител – той е призван да осигури разумна увереност, че целите на организацията ще бъдат постигнати чрез съответствие със законодателството, вътрешните актове и договори. Всички те обаче, бяха интерпретирани и изпълнявани по друг начин при положението на COVID-19, а не като при обичайното състояние на нещата. Рискова се оказа и надеждността и всеобхватността на финансовата и оперативната информация, защото COVID-19 фокусира вниманието най-вече върху себе си и последиците от действията си. Трябваше да се погледне по друг начин върху икономичността, ефективността и ефикасността на дейностите в организациите от публичния сектор, поради това, че пандемията е една изключително нетипична ситуация, която изисква нестандартни ежедневни решения. Персоналът, като най-ценен актив на организацията, трябваше да бъде запа-

зен на всяка цена от болестотворното влияние на COVID-19 – физическо, но и психическо.

За огромно съжаление, при извънредна ситуация, каквато безспорно е тази пандемия, се създават благоприятни условия за всякакви непочтени практики. Затова предотвратяването и разкриването на измами и нередности, както и предприемане на последващи действия бяха поставени на фокус както от специализираните органи, така и от Вътрешния контрол във всичките проявления на неговата системност.

Публичният сектор няма право да откаже да функционира дори в условията на извънредно положение. COVID-19 го постави под изпитание, но той се справи с предизвикателствата от действието и последиците му. Вътрешният контрол като разумна увереност, че целите на организациите ще се постигнат, бе неизменен компонент на сигурността дори при COVID-19.

ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

1. Методически насоки по елементите на финансовото управление и контрол, утвърдени със Заповед №ЗМФ 184/06.03.2020 г. на министъра на финансите, ИСФУКВО; <https://fukvopublic.minfin.bg/Public/DocumentList?sectionId=3>
2. Internal Control Guidance, Internal Control - Integrated Framework (2013), <https://www.coso.org/pages/ic.aspx>
3. Модел на Трите линии на защита на The IIA, <https://www.iiabg.org/files/Seminari%202020/Three-Lines-Model-Updated-Bulgarian.pdf>
4. Закон за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с Решение на Народното събрание от 13 март 2020 г. и за преодоляване на последиците, обн., ДВ, бр. 28 от 24.03.2020 г., в сила от 13.03.2020 г., доп., бр. 77 от 16.09.2021 г., в сила от 16.09.2021 г.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД МЕХАНИЗМИТЕ ЗА ОТЧИТАНЕ И ОДИТ НА СРЕДСТВА, ПРОИЗЛИЗАЩИ ОТ СЪЮЗА НА КАПИТАЛОВИТЕ ПАЗАРИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Вяра Цветанова Лавчева

Вяра Лавчева е магистър по Международни икономически отношения и докторант в катедра „Международни икономически отношения и бизнес“ в Университета за национално и световно стопанство. Нейните научни интереси и публикации са в областта на европейската икономическа интеграция, европейските финанси и бюджетирването. Темата на нейния дисертационен труд е „Въздействие на редистрибутивните ефекти от бюджета на Европейския Съюз върху конвергенцията и конкурентоспособността в ЕС.“

РЕЗЮМЕ

С процеса на икономическа интеграция държавите от обединена Европа дават невиджан в историята тласък на основни икономически цели на Съюза, като движението на капитал, стоки и услуги, улесняване на международните инвестиции и търговия. Именно този нов тласък, който следваше да доведе до стабилност и икономически просперитет, десет години след създаването си доказа, че ако останем „единни в многообразието“ резултатът е тласък към нестабилност и регрес. Държавите-членки се отказаха от редица суверенни икономически политики за постигане целите на интеграцията, но днес те следва да бъдат допълнени с онези, които останаха национални. Съюзът на капиталовите пазари цели да пренесе икономическата интеграция в капиталовите и финансови пазари на обединена Европа, като естествена функция на процеса на икономическа интеграция на Европа и така да направи тези икономически сектори действително единни. Вследствие на създаването на тази нова структура ще възникнат коренно нови за икономическата доктрина на Съюза взаимоотношения, което безспорно обуславя възникването на предизвикателствата пред вътрешния одит, целящ оценка и подобряване на ефективността при управление на риска и контрола в контекста на трудния процес на интеграция на капиталовите пазари на държавите-членки.

Ключови думи: Европейски съюз, интеграция, капиталов пазар, финансиране, малки и средни предприятия, одит, контрол.

СЪЩНОСТ НА СЪЮЗА НА КАПИТАЛОВИТЕ ПАЗАРИ

Съюзът на капиталовите пазари (СКП) е една коренно нова идея, която има за цел да реши редица проблеми в процеса на европейската икономическа интеграция¹. Като структура, чиято архитектура дори не е финализирана, съвсем не е ясно как точно ще се извършва контрола и мониторинга на ефективността на провежданите от нея политики и на разходваните средства.

Същевременно, безспорен факт е, че счетоводната и одиторската дейности играят изключително важна роля, както

¹ Маринов Г., С. Бонева и др., *Европейска икономическа интеграция*, изд. „Онгъл“, Варна, 2014.